

Bekämpning av skadedjur i museer

Stenmark, A. & Åkerlund, M. (Red.) 1993. *Nordiskt symposium om bekämpning av skadedjur i museer*. Nordiska kommittén för skadedjur i museer & Naturhistoriska riksmuseet. 152 sidor. ISBN 91-86510-29-0. Kan beställas från: Zoo-tax, Naturhistoriska riksmuseet, Box 500 07, 104 05 Stockholm. Tel. 08 666 4135, Fax. 08 666 4125. Pris 100 SEK.

Museer är något fullständigt naturligt! Naturen är ju uppbyggd i enlighet med idén om kretslopp. Allt organiskt material skall, när dess ägare inte längre har bruk för molekylerna, brytas ner och återanvändas. Museernas idé är istället att ta bort material från kretsloppet och bevara det intakt för all överskådlig framtid. Nu finns det tyvärr ett antal idoga kretslopparbetare, som inte alls har förstått detta. Ute i naturen är de nyttiga nedbrytare – i museerna kallar vi den för skadedjur.

Museer skall vi ha! Därför bör vi göra vårt bästa för att förpassa skadedjuren dit de hör hemma – i kretsloppets nedbrytningsfas.

Tyvärr är kunskapen om skadegörarna och hur man tar kål på dem inte särskilt stor på många museer. Nordiska kommittén för skadedjur i museer arbetar för att öka denna kunskap. Kommittén anordnade ett symposium i maj 1993 med ca 60 deltagare från de nordiska länderna. Det är föredragen från detta symposium, som nu har kommit i tryck.

Boken innehåller 23 artiklar, som behandlar olika aspekter på skadedjur. Förekomsten i Finland och Danmark av olika arter skadedjur i museer presenteras. *Reesa vespulae* är känd i Norden sedan 30 år tillbaka och har varit en mycket oövalkommen gäst på Naturhistoriska museet i Göteborg i över 20 år. Nu börjar den även uppträda flitigt på kulturhistoriska museer och rapporteras från 6 museer (av 108 tillfrågade) i Finland och 9 (av 53 undersökta) i Danmark. För övrigt är det de välkända arterna som dominerar dessa undersök-

ningar: pälsängar, fläskängar, museiängar. klädesmal m fl.

Endast en artikel behandlar kemiska bekämpningsmedels effekt på skadedjur. Det finns numera många andra och bättre metoder än giftbehandling. Intressant är däremot att studera hur mycket av äldre tiders bekämpningsmedel som finns kvar på museiföremålen och hur mycket som hamnar i de museianställda. En svensk undersökning av detta presenteras. Halterna av DDT i museipersonal är enligt denna betryggande låga. Inte heller föremålen var bemängda med några större mängder bekämpningsmedel.

Ett flertal artiklar behandlar frysningssmetoden. Det pågår ett antal undersökningar om vilken temperatur som behövs och hur snabbt djuren dör. Dessutom har man börjat försöka ta reda på vad som händer med museiföremålen vid frysningen. Museala ullfibrer får efter frysning ökad töjningsförmåga medan brottstyrkan förblir densamma. Ett något oväntat resultat. Mycket återstår att undersöka inom detta område.

Andra bekämpningsmetoder som tas upp är värmebehandling, vakuuminpackning och koldioxidbehandling. Boken avslutas med synpunkter på behoven av förbättrad utbildning om skadedjur och ytterligare forskning rörande olika bekämpningsmetoder och deras inverkan på skadedjuren, föremålen och människorna.

Symposieskriften är ingen sammanfattning av vad som är känt inom ämnet skadeinsekter på museer. Den ger, helt naturligt, endast korta glimtar eller djupdykningar in på vissa områden. Andra aspekter finns inte alls med. Men den som är intresserad av ämnesområdet och har en smula förkunskaper kan ha god nytta av boken. De flesta artiklarna är lättlästa – om man någorlunda behärskar danska och norska (12 artiklar). Texterna verkar inte vara redigerade av redaktörerna. Det märks mest på en av artiklarna från Finland. Den svenska texten innehåller ett antal fel och oklarheter, som borde ha rättats till före publiceringen.

Göran Andersson